

nööbid kinni panna, aga suur kõht (Kuusik ise nimetas seda küll „laulja diafragmaks“) jääb ette.

Talvel olid rahvamajad külmad, vesi jääs, aga pärast grimmi mahavõtmist oli vaja nagu pesta. Pärn küsis: „Birke, kus vesi on?“ „Kausis, linnupoeg,“ tuli vastus. „Ei ole kausis,“ vaidles Pärn, „ma ei näe.“ Vesi kausis oli jääs ja proua Lillil ei jäänud muud üle, kui asuda vett hingeõhu ja käte abil lahti sulatama.

„Kui ma Estonias jälle üle pika aja „Traviat“ juhatasin, tuli Birke nagu ikka, kingad näpus, frakisärk riidepuuga teise sõrme otsas, ja ütles, et kõik mees-solistid peavad põialt ning on õnnelikud, kuna saavad täna minuga muusikat teha,“ räägib Eri Klas. „Sellega lõi ta mu tuju nii vahtu, et tore oli orkestri ette minna! Temast õhkus kogu aeg positiivsust.“

Jõulupühade ajal viis Birke meeste säravad rinnasised tavaliselt koju ja paigutas need toas toolidele laiali, et sättida valmis vana-aastaõhtu pidulikuks etenduseks. Ise teatas rõõmsalt: „Mis jõulupuud mul veel vaja on, need sätendavad ju nii mis hirmus!“

Estoonlased teavad rääkida, et Lilli abikaasa olnud jahimees ja teatrile pühendunud proua toonud artistidele mõnikord puuderdamiseks hinnalisi jänesekäppasid.

KADUS MÄRKAMATULT

Estonia külalisetenduste ajal Pariisis käinud proua Birke koos teatriperega varieteeprogrammi vaatamas. Kui kõik vaimustusest kiljusid, leidis Birke, et etenduses on liiga vähe erootikat ja et talle meeldib hoopis rohkem Jumalaema kirikus. Pariisis märkas üks sõbralik härrasmees, et Lilli üldse teatrist väljas ei käi, ei söö ega joo, muudkui triigib ja pressib pükse. Prantsuse härra toonud seepeale teatrisse võileibu ja kohvi, et usin riietaja nälga ei jääks. Hiljem käinud ta teda korra isegi Tallinnas vaatamas.

Birke olid suul ikka samad sõnad: „Linnupojake, oota!“

„Kui jaapanlasel valutab nina või kõrv, siis ta ei ütle, et valutab, vaid et tal on nina, tal on kõrv,“ arutleb Eri Klas. „Me ei mõtle kunagi, et meil on kõrv, nina, suu, kuni see haiget tegema hakkab. Sama oli Estonias Lilli Birkega. Kui ta oli tööl, peeti seda enesestmõistetavaks, aga kui teda polnud, küsiti kohe: „Kus Birke on?““

Proua Lilli oli endise Estonia koorilaulja ja kammerkoori solisti, praeguse muusikaakadeemia õppejõu **Uku Joller**i vanatädi. Tunnen huvi, kas Uku mäletab, millal ja miks Birke teatrist lahkus. Täpset aega ta ei mäleta, kuid ütleb: „Eks tal oli oma baromeeter. Küllap tundis, et ei jaks enam kostüüme treppidest üles-alla kanda, ja jäi koju.“

Laulja **Väino Puura** mälestustes lahkus Lilli Birke nii teatrist kui ka elust nobeda ja tervena. Kuid millal ta Estonia seinte vahelt päriselt kadus? Kui palju aega sellest juba möödab on? Väike väle naine jäi alati natuke salapäraseks – nagu hea Estonia vaim.